

SOSYAL BİLGİLER

2.ÜNİTE: KÜLTÜR VE MİRAS

ANADOLU VE TÜRKLER

Anadolu'ya ilk Türk akınları 4. ve 6. yüzyıllarda yapılmıştır. Büyük Selçuklu Devleti döneminde ise keşif amaçlı akınlar yapılmıştır. Çağrı Bey ilk akınları yapmıştır. **1048 yılında Pasinler Savaşı** Bizans ile Büyük Selçuklu arasında Anadolu hakimiyeti için yapılmıştır.

Pasinler Savaşı (1048) Bizans ile Türkler arasında yapılan ilk savaştır.

Büyük Selçuklu hükümdarı Tuğrul Bey döneminde de akınlar devam etmiştir. **Sultan Alparslan döneminde ise 1071 yılında Bizans ile Malazgirt Savaşı yapılmıştır.** Malazgirt Savaşı ile Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştır.



Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu Türkleşmeye başladı. Sultan Alparslan'ın talimatı ile Anadolu'da **1.Türk Beylikleri** kuruldu. Malazgirt zaferinden sonra Türk boyları yurt edinmek için Anadolu'ya gelmeye başladı. Bu boylardan biri de **Kayı'lardı.**



(1.Türk Beylikleri)

1.Türk Beylikleri

- Saltuklular
- Artuklular
- Mengücekliler
- Danişmentliler
- Çaka Beyliği

Malazgirt Savaşı'ndan sonra kurulan bu beylikler Anadolu'yu **bayındır** hale getirdiler. Şehirler kurdular yollar, kervansaraylar, camiler, hanlar, hamamlar inşa ettiler.

Kervansaray: Ticaret yolları üzerinde bulunan konaklama yerlerine verilen isim. Ticareti geliştirmek için kurulmuştur.



1077 yılında **Kutalmışoğlu Süleyman Şah** Anadolu Selçuklu Devletini İznik merkezli olarak kurdu. Devletin başkenti daha sonra Konya'ya taşındı. Anadolu Selçuklu Devleti döneminde de Anadolu Türkleşmeye devam etti. Bizans ve haçlılar ile mücadele edildi. **1176 yılında Miryokefalon Savaşı** Bizans ile yapıldı. Bu savaş ile Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşti.

1243 yılında Moğollar ile yapılan Köseadağ Savaşı'yla Anadolu Selçuklu Devleti yıkılış sürecine girdi. Uç bölgelerine yerleşen Uç Beyleri kendi beyliklerini kurdu ve böylelikle Anadolu da **2. Türk Beylikleri** dönemi başladı. **Osmanlı Beyliği** de bu dönemde kuruldu.



Kösedâğ Savaşı'ndan sonra Anadolu'da kurulan Türk Beylikleri

Karamanoğulları	Konya ve Karaman çevresi
Germiyanogulları	Kütahya ve çevresi
Candaroğulları	Kastamonu ve Sinop çevresi
Karesioğulları	Balıkesir ve Çanakkale çevresi
Hamitoğulları	Isparta ve Antalya çevresi
Aydinoğulları	Aydın çevresi
Saruhanogulları	Manisa çevresi
Menteşeoğulları	Muğla çevresi
Dulkadiroğulları	Maras çevresi
Ramazanoğulları	Adana çevresi
Osmanoğulları	Söğüt ve Domanıç çevresi

BEYLİKTEN CİHAN DEVLETİNE

Osmanlı Beyliğini kuran **Kayı Boyu**, **Ertuğrul Gazi** önderliğinde **Söğüt** ve çevresine yerleşti. Ertuğrul Gazi öldükten sonra Kayıların başına **Osman Bey** geçti. **1299** yılında Osman Bey beyliği kurdu.



(Kayı Boyunun Bayrağı)

Kayı: Osmanlı Beyliğini kuran Türk Boyu.

OSMANLI DEVLETİ

(1299-1922)

Osmanlı Beyliği'nin yurt edindiği topraklar Bizans İmparatorluğu'nun büyük kent ve kasabaları ile komşuydu. Önemli **ticaret yolları** üzerindeki bu şehirler ile yapılan ticaretten Osmanlı Beyliği önemli gelir elde ediyordu. Bu şehirlerin fethedilmesi ticaretten elde edilen gelirin de Osmanlı Beyliği'ne geçmesini sağladı.

Osmanlı Beyliği kurulduğu sırada Anadolu'da ve Balkanlarda **siyasi birlik ve güçlü devletler yoktu**. Bu durum Osmanlı Beyliği'nin büyümesini kolaylaştırmıştır. Bu dönemde Bizans İmparatorluğu iç karışıklıklarla uğraşmakta, **tekmur** denilen valilere bile söz geçirememekteydi.

Anadolu'daki Türk beyliklerinin çoğu birbirleriyle komşuydu. Topraklarını genişletebilmek için birbirleriyle mücadele etmek zorunda kalıyorlardı. Osmanlı Devleti ise coğrafi konumundan dolayı daha çok Bizans İmparatorluğu ile mücadele etmiştir. **Cihat** olarak nitelendirilen bu mücadele diğer beylikler arasında Osmanlıya olan ilginin artmasını sağlamıştır..



(Osmanlı Kuruluş Dönemi Haritası)

Tekfur: Bizans valilerine verilen isim.

Cihat: Müslümanların, Müslüman olmayanlar ile yaptıkları savaş. Din uğruna yapılan savaş.

Osman Bey Dönemi

- 1281 yılında aşiretin başına geçti.
- 1288'de Karacahisar alındı.
- Karacahisar'dan sonra İnegöl, Bilecik, Yarhisar ve Yenişehir Bizans'dan alındı.
- 1302 yılında Bizans ile **Koyunhisar savaşı** yapılmıştır.
- Bursa'nın fethine başlandı. Fakat Bursa'nın fethini göremedi.
- **İlk Osmanlı parasını** bastırdı. (Bakırdan)

1302 yılında yapılan **Koyunhisar Savaşı** ilk Osmanlı-Bizans savaşıdır.

Orhan Bey Dönemi

- 1326 yılında tahta oturmuştur.
- İlk iş olarak 1326 yılında **Bursa alınmış** ve devletin merkezi yapılmıştır.
- 1329 yılında Bizans ile **Maltepe(Palekanon) Savaşı** yapılmış ve Bizans yenilgiye uğratılmıştır.
- İznik ve İzmit alındı.
- **Karesioğulları** beyliği Osmanlıya bağlandı.

Karesioğulları Osmanlıya katılan ilk Türk beyliğidir. Bu beyliğin Osmanlıya katılması ile Osmanlıda ilk kez denizcilik faaliyetleri başladı.

- **Çimpe Kalesi alınarak ilk kez Rumeli'ye geçiş sağlandı.** (1353) Çimpe kalesi yeni fetihler için bir üs olarak kullanılmıştır.
- Türkmenler yeni fethedilen topraklara yerleştirilerek ilk kez **İskan Politikası** gerçekleştirildi.

İskân, insanların bir bölgede yaşamaları için yerleştirilmesi anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti, Balkanlarda fethettiği toprakları Türkleştirmek ve İslamlaştırmak için iskân politikası uygulamış, Anadolu'daki göçebe Türkmenleri yeni fethettiği bölgelere yerleştirmiştir.

- İlk kez **gümüş Osmanlı parası** basıldı.
- **Yaya ve Müsellem** adı verilen ilk düzenli ordu kuruldu.
- İlk **Divan** teşkilatı kuruldu.
- İlk Osmanlı **Medresesi** açıldı.
- 1362 yılında yerine oğlu 1.Murat geçti.

Osmanlı Devletinde devlet meselelerinin görüşüldüğü meclise **DİVAN** adı verilmektedir.

Orhan Bey Dönemi'nde ilk düzenli Osmanlı ordusu kuruldu. Türklerden meydana getirilen bu ordunun atsız askerlerine "**yayalar**", atlı askerlerine ise "**müsellemeler**" adı verildi.

1.Murat Dönemi

- 1362 yılında devletin başına geçti.
- Sazlıdere Savaşı ile **Edirne** alındı ve devletin başkenti yapıldı.
- 1364 yılında haçlılar ile **Sırpıncı Savaşı** yapıldı ve haçlılar mağlup edildi. **Bu savaş haçlılar ile yapılan ilk savaştır.**
- 1371 yılında **Çirmen Savaşı** yapıldı.
- 1389 yılında **1.Kosova Savaşı** yapıldı ve haçlılar bir kez daha mağlup edildi. **1.Murat savaştan sonra savaş meydanını gezerken şehit edildi.**
- Savaş alanında şehit olan tek Osmanlı padişahıdır.
- İlk defa **Sultan** unvanını kullandı.
- **Yeniçeri Ocağı** açıldı.
- **Devşirme Sistemi** uygulandı.
- İlk defa **Tımar Sistemi** uygulandı.
- Germiyanogulları çeyiz yolu ile Osmanlıya bağlandı.

Devşirme Sistemi: Osmanlı Devleti'nin ele geçirdiği, özellikle Rumeli ve Balkanlardaki Hristiyan topluluklardan, genç ve yetenekli çocukların alınarak, sıkı bir eğitim altında, üstün bir asker ve yönetici oluşturma sisteminin adıdır.

Tımar sistemi ile devlet bazı memurlarına ve askerlerine maaş vermez bunun yerine bazı toprakların gelirlerini hizmetlerine karşılık olarak bu görevlilere verirdi. Tımar Sistemi, askeri bir sistem olmasının yanı sıra aynı zamanda idari bir sistemdir. Bu sistemde köylüler devlete vermeleri gereken vergiyi tımar sahibine verirdi. Tımar sahipleri de bu vergilerle arazinin vergi gelirine göre belirli sayıda atlı asker(cebelü) yetiştirirlerdi.

1.Bayezit (Yıldırım) Dönemi

- **İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahıdır. (4 kez)**
- İstanbul kuşatması için **Anadoluhisarını** yaptırmıştır.
- 1396 yılında haçlılar ile **Niğbolu Savaşı** yapılmış ve Osmanlı savaşı kazanmıştır.
- 1402 yılında **Timur ile Ankara Savaşı** yapılmış yapılan bu savaşı Osmanlı devleti kaybetmiştir. Devlet **11 yıl Fetret devrine** girmiştir.

Fetret Devri (1402-1413): Ankara Savaşı'nda Timur'a yenilen Yıldırım Beyazıt savaşı sonunda esir düşmüştür. Beyazıt'ın oğulları arasında 11 yıl süren taht mücadelesi başlamış ve bu sürenin sonunda **1.Mehmet(Çelebi) fetret devrine son vererek devletin başına geçmiştir. Fetret devri padişahsız geçen dönem olarak da adlandırılır.**

1.Mehmet (Çelebi) Dönemi

- Fetret Devrine son vererek bozulan düzeni sağladı.
- **Devletin ikinci kurucusu** kabul edilir.
- **Düzmece Mustafa** olayı ile uğraştı.
- **Şeyh Bedreddin** İsyanını bastırdı.
- Venedik ile **ilk deniz savaşı** yapıldı.
- Kaybedilen toprakların bir kısmını geri aldı.

2.Murat Dönemi

- İstanbul kuşatıldı fakat alınamadı.
- Anadolu Türk beylikleri ile mücadele edildi.
- 1444 yılında Macarlar ile **Edirne-Segedin anlaşması** imzalandı.
- Bu anlaşmadan sonra tahtı oğlu 2.Mehmet'e bıraktı.
- Yeni padişahın yaşının küçük ve tecrübesiz olmasından dolayı tahta tekrar geçti.
- 1444 yılında **Varna Savaşı'nda** Haçlıları yendi.
- 1448 yılında **2.Kosova Savaşı** yapıldı Haçlıları tekrar mağlup etti. Bu savaş ile Türklerin balkanlardan atılamayacağı kesinleşti.

2. Murat'tan sonra devletin başına 2.Mehmet(Fatih) geçti. Fatih Sultan Mehmet dönemi ile Osmanlı Devleti yükselme dönemine girmiştir.

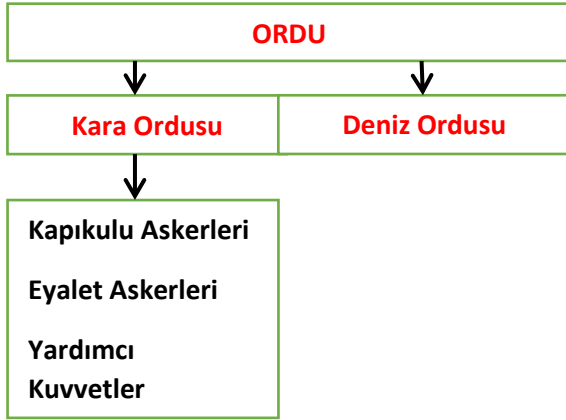
Osmanlıda Toplumsal ve Ekonomik Yapı

Osmanlı Devleti'nde **yönetici ve askeri** sınıf dışında kalan kesime **reaya** denilirdi. Kasaba ve şehirlerde oturan ticaretle uğraşan tüccarlar, meslek sahibi olan esnaf ile köylüler ve konargöçerler bu gruba dâhildi. Osmanlı nüfusunun büyük kısmı köylerde yaşamaktaydı. **Köylüler** ise daha çok **tarım** ile uğraşırlar ve ürettikleri ürünlerin bir miktarını vergi olarak verirdi. Osmanlı Devleti'nin **ekonomisinin temeli tarıma** dayanıyordu. Kuruluştan itibaren doğru toprak politikalarının uygulanması tarım sektörünü sürekli canlı tuttu. İskân politikası sayesinde **üretim sürekli hâle getirilerek boş topraklar ekonomiye kazandırıldı.** Ticaret yolları üzerindeki kervanlardan ve pazarlardan alınan vergiler devletin önemli ekonomik kaynakları arasındaydı. Osmanlı Devleti'nin büyük bir siyasi güç olmasında **Ahi teşkilatı'nın** sağlamış olduğu sosyal ve ekonomik desteğin katkısı büyüktür. Toplumsal yardımlaşma ve beraberliğe katkısının yanı sıra **esnaf ve zanaatkarların yetiştirilmesi** ve şehir ticaretinin canlılığının sağlanmasına büyük katkı sağladılar.

Osmanlı Devletinde Askeri Yapı

- Osman Gazi Söğüt'e yerleştğinde ilk fetihleri **gönüllü askerler** ile yapmıştır.
- Osmanlı Devleti'nde ilk düzenli ordu Orhan Bey döneminde kurulan **yaya ve müselleme** ordusudur.
- Osmanlı Devleti asker ihtiyacını karşılamak için **1. Murat** zamanında **Pençik Sistemi** ile **Tımar Sistemini** uygulamıştır. **2. Murat** zamanında ise **Devşirme Sistemi** uygulamaya konulmuştur.

➡ Osmanlı Devleti'nde ordu, **Kara Kuvvetleri ve Deniz Kuvvetleri (donanma)** olmak üzere iki bölümden oluşuyordu.



1.Kara Ordusu

A. Kapıkulu Askerleri	
<u>Piyadeler</u>	<u>Süvariler</u>
Yeniçeriler	Silahtar
Cebeciler	Sipahi
Topçular	Sağ Garipçiler
Top Arabacıları	Sol Garipçiler
Humbaracılar	Sağ Ulufeciler
Lağımçılar	Sol Ulufeciler
Acemioğlanlar	

B. Eyalet Askerleri

Tımarlı Sipahiler

Akıncılar

Azaplar

Sakalar

Deliler

Gönüllüler

C. Yardımcı Kuvvetler

Bağlı beylikler ve eyaletlerden gelen askerler.

A. Kapıkulu Askerleri

Piyadeler

- Yeniçeriler:** Kapıkulu askerlerinin en önemlisidir. Padişahı korumakla görevlidirler. **Ulufe** adı verilen maaş alırlardı. Askerlik dışında başka bir meslek ile uğraşmaları ve evlenmeleri yasaktı.
- Cebeciler:** Ordunun silahlarını yapan ve koruyan sınıf.
- Topçular:** Ordunun toplarını döken ve savaşta kullanan sınıf.
- Top Arabacıları:** Top arabalarını yapan sınıf.
- Humbaracılar:** Havan topu yapan sınıf.
- Lağımçılar:** Tünel kazın sınıf.
- Acemioğlanlar:** Devşirme Sistemine göre alınan çocukların eğitildiği ilk ocaktır. Yetenekliler Enderun Mektebine gönderilirken diğerleri Kapıkulu Ocaklarına gönderilirlerdi.

Ulufe: Yeniçeri askerlerinin üç ayda bir aldıkları maaş.

Süvariler

1. **Sipahi ve Silahtar:** Savaşta padişahın yanında durup padişahı ve çadırı korurlardı.
2. **Sağ ve Sol Ulufeciler:** Savaşta saltanat sancaklarını korurlardı.
3. **Sağ ve Sol Garipler:** Savaşta ordunun ağırlıklarını ve hazineyi korurlardı.

B.Eyalet Askerleri

1. **Tımarlı Sipahiler:** Osmanlı ordusunun en kalabalık sınıfıdır. Temeli tımar sistemine dayanır. Tımar sahiplerinin beslemek zorunda oldukları askerlerdir. Devlet tımar sahibinden vergi almaz oda **Cebelü** denen asker yetiştirirdi.
2. **Azaplar:** Savaşta yeniçerilerin önünde giderdi. Güçlü kuvvetli gençlerden seçilirdi.
3. **Akıncılar:** Sınır boylarında keşif yaparlardı. Ordunun önünde keşfe çıkarlardı.
4. **Sakalar:** Ordunun su ihtiyacını karşılarlardı.
5. **Deliler:** Sınırlarda veya sınıra yakın yerlerde bulunurlardı. Korkusuz oldukları için halk tarafından deliler olarak adlandırılmıştır.
6. **Gönüllüler:** Şehir ve kasabaları korurlardı.

C. Yardımcı Kuvvetler

Bağlı beylik ve eyaletlerden gelen askerlerdi.

2.Donanma (Deniz Ordusu)

Osmanlılarda ilk denizcilik faaliyetleri Karesi Beyliğinin alınmasıyla başladı. 1. Bayezit zamanında Gelibolu'da bir **tersane** kuruldu. Osmanlıda donanma komutanına **Kaptan-ı Derya**, gemi komutanlarına **Reis** ve deniz askerlerine de **Levent** denirdi. Barbaros Hayrettin Pasa, Turgut Reis, Salih Reis, **Pirî Reis** meşhur Türk denizcileridir.

Tersane: Gemi yapılan yer.

Osmanlı Divan Teşkilatı

Devlet meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı yerdi. Divanda siyasi, adli, mali, askeri işler görüşülürdü. Son söz padişaha aitti. Divan ilk kez **Orhan Bey** döneminde kuruldu. Alınan kararlar **mühimme** adı verilen deftere kaydedilirdi. Divana Fatih'ten sonra vezirler başkanlık etmeye başladı. **2.Mahmut** döneminde kaldırıldı yerine bakanlıklar(nazırlık) kuruldu.

Divan Üyeleri



Padişah: Divana başkanlık etmiştir. Son söz padişaha aittir. Fatih Sultan Mehmet'ten sonra Vezirler divana başkanlık etmiştir.



Vezir-i Azam(Sadr-ı Azam): Padişah'tan sonra en yetkili kişidir. Padişahın mührünü taşırdı.



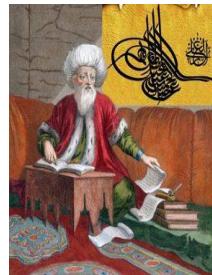
Vezirler: Daha çok askerî ve siyasi işlerden sorumluydular. Devlet idaresinde veziriazama yardım ederlerdi.



Kazasker: divan toplantılarında büyük davalara bakar, kadıların ve müderrislerin atamalarını yaparlardı.



Defterdar: Devletin mali işlerinden sorumludur. Bütçe hazırlanması gelir ve gider hesaplaması yapardı.



Nişancı: divan toplantılarında alınan kararlara ve diğer belgelere padişahın imzası demek olan tuğrayı çekmekle görevlidir.

	Reisülküttap: Nişancıya bağlı çalışmıştır. Dış işlerden sorumlu olmuştur.
	Şeyhülislam: Kuruluş devrinde divan üyesi değildi. Kanuni'den itibaren devletin aldığı kararların dine uygunluğu hakkında karar vermiştir. Verdiği kararlara fetva denirdi.
	Yeniçeri Ağası: Divanda alınan kararları yeniçerilere bildirmek üzere toplantılara katılırdı. İstanbul'un güvenliğinden sorumlu idi.
	Kaptan-ı Derya: Donanma komutanıdır.

- Kaptan-ı Derya ve Yeniçeri Ağası İstanbul'da ise toplantıya katılırdı.
- Şeyhülislam gerektiğinde toplantıya katılırdı.
- Divanda alınan kararlarda son söz padişaha ait olduğu için **danışma** meclisi özelliği taşımaktadır.
- Ayrıca şeri ve hukuki davalara bakılan **yüksek bir mahkeme** özelliği de taşımaktadır.

İNSANI YAŞAT KI DEVLET YAŞASIN

Osmanlı tarihçisi Aşıkpaşazade Osmanlı fetihlerinin kalıcı olmasında Abdalân-ı Rum (**Dervişler**), Ahiyân-ı Rum (**Ahiler**), Baciyân-ı Rum (**Kadınlar**), Gaziyân-ı Rum (**Gaziler ve Alpler**) adı verilen teşkilatların da büyük katkısı olduğundan bahseder.

Fetihler sadece silah yoluyla gerçekleşmemiştir. Askerlerden önce fethedilecek bölgeye gidip insanların gönüllerini kazanmaya çalışan kişilerin de fetihlerde büyük rolü vardır. Bu gönüllü insanlara derviş manasına gelen **abdâl veya Abdalân-ı Rum deniliyordu**. Bu dervişlerin faaliyetleri Anadolu'da İslâmiyet'in yayılmasını sağladı. Şehir ve kasabalara yerleşen dervişler, toplumun bütün kesimleriyle yakın temas kurdu. Halk arasında **gaza ve cihad** anlayışını yaydılar. Bu durumun Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkmasında önemli katkısı oldu.



Ahi Evran: Ahi teşkilatının kurucusu Ahi Evran, Azerbaycan'ın Hoy şehrinde doğmuş, 1172-1262 yılları arasında yaşamıştır.

Ahilik

Ahilik, 13. yüzyılda Anadolu'da kurulmuş bir **esnaf teşkilatıdır**. Sözlük anlamı olarak **"eli açık, kardeş, yiğit, delikanlı"** gibi manalara gelir. Esnafın ticaret hayatını organize etmek üzere ortaya çıkan Ahilik; sosyal hayattaki, eğitim hayatındaki, askeri ve siyasi alandaki faaliyetleri ile günümüze kadar etkileri olan bir teşkilattır. Özellikle Osmanlının kuruluş dönemindeki siyasi etkisi önemlidir.

Osmanlının büyümesinde **"Baciyân-ı Rum"** denilen kadınların da büyük rolü vardır. Gerektiğinde vatan savunmasına katılan bu kadınlar kültürel, sanatsal, sosyal ve ekonomik alanlarda önemli katkılar sağlamışlardır.

Seyh Edebali'nin Osman Gazi'ye Nasihati

Oğul;

"İnsanlar vardır, şafak vaktinde doğar, gün batarken ölürlər. Unutma ki dünya sandığın kadar büyük değildir. Dünyayı bize büyük gösteren bizim küçüklüğümüzdür. Hırslımız, bencilliğimiz..."

Bu yolda nazarımızı sonsuzluğa dikip; büyük yürümek ve büyük ölmek gerek. Bu yolda hırs, diken; benlik ve kibir, engeldir oğul. Sakın ha kendine takılmayasın ve kendinde boğulmayasın. Teklik sadece Allah'a mahsustur, tek başına karara durup hoyrat dünyanın dayanılmaz ağırlığını kaldırmayasın. İşlerini ehil kişilere danışarak tutasın, danışırsan yol alırsın, danışmasan yolda takılıp kalırsın oğul.

"Güçlüsün, akıllısın, söz sahibisin; ama bunları nerede, nasıl kullanacağını bilemezsen, sabah rüzgarında savrulup gidersin."

"Öfken ve benliğin bir olup aklını yener! Daima sabırlı, sebatlı ve iradene sahip olasın, azminden dönmeyesin. Çıktığın yolu, taşıyacağın yükü iyi bil, her işin gereğini vaktinde yap!"

Öfke ateş, öfke afet, öfke şeytandır oğul. İnsanoğlu dağları devirir; ama öfkesine mağlup olabilir. Öfkeyle savaşı daima taze tutmak gerektir.

Sabırsız olmaz oğul. Kaf Dağı'na sabırsız ulaşılmaz. "Sabır kara bir diken i yutmak, diken içini parçalayıp geçerken de hiç ses çıkarmamaktadır. Şunu da asla unutmayasın: "Her şeyin vakti tayin edilmiştir. Vaktinden önce öten horozun başı kesilir."

"Açık sözlü ol! Her sözü üstüne alma! Gördüğünü söyleme, bildiğini bilme, sözünü unutma, sözü söz olsun diye söyleme. "Ananı, atanı say; bereket büyüklerle beraberdir!"

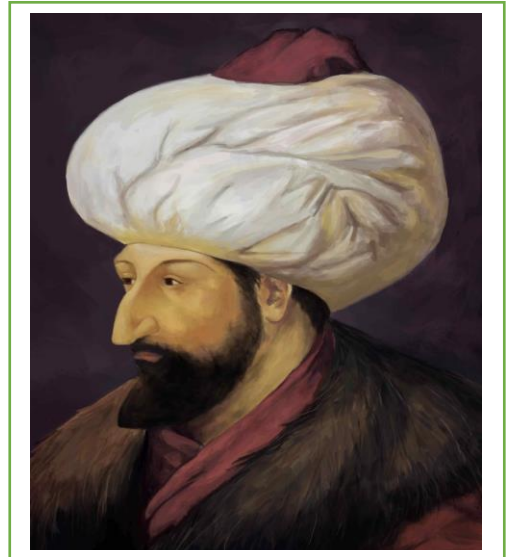
"Sevildiğin yere sıkça gidip gelme, muhabbetin kalkar, itibarın kalmaz.

İstimalet Politikası

Osmanlı Devleti'nin fethettiği topraklarda uyguladığı politikalardan biri de İstimalet politikası olmuştur. İstimalet politikası diğer bir deyişle **hoşgörü** politikası anlamına gelmektedir. İstimalet politikasını yeni fethettiği topraklarda uygulamaya koyan Osmanlı Devleti, bölge halkının her türlü inanış ve yaşayış biçimlerine saygılı ve hoşgörülü davranmıştır. Halkın örf ve adetlerine, dinine ve yaşayış biçimine saygı gösterilmiştir. Aynı zamanda feodal beylerle uğraşmakta olan Osmanlı Devleti hoşgörülü tutumuyla bölge halkını kazanmayı başarmış ve fethettiği topraklarda uzun yıllar hakimiyet kurabilmiştir.

Fetih ve Fatih

Osmanlı fetih siyasetinin başarılı olmasında padişahların kişiliği ve yetenekleri de önemli rol oynar. Bu padişahlardan biri de **Fatih Sultan Mehmed'dir**. Fatih Sultan Mehmet kendisinden önce hiçbir hükümdarın başaramadığı bir fethi gerçekleştirmiştir. Fatih, küçük yaştan itibaren iyi bir eğitim almıştır. "Avni" lakabıyla şiirler yazacak kadar edebiyat bilgisine, topların tasarımı yapacak kadar matematik ve mühendislik bilgisine sahiptir. Farsça, Arapça, Yunanca, Sırpça, Slavca ve İtalyanca bilmektedir.



2.Mehmet (Fatih)

Fatih Sultan Mehmet Dönemi

İstanbul'un Fethi 29 Mayıs 1453

Nedenleri:

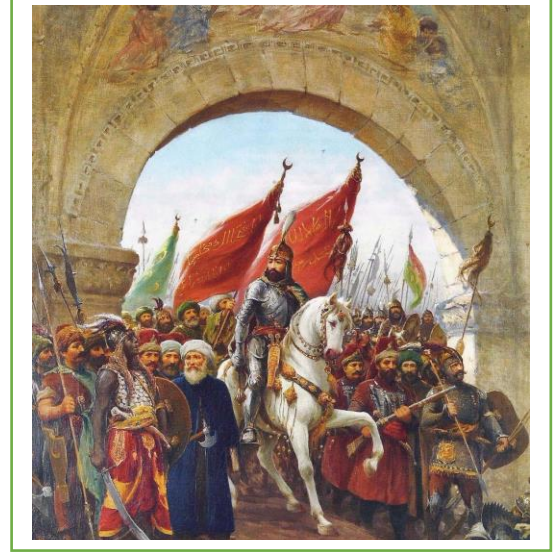
- Hz. Muhammed'in hadisi. (İstanbul bir gün elbet fetih olunacaktır. Onu fetheden asker ne güzel asker, onu fetheden komutan ne güzel komutandır.)
- Bizans'ın Osmanlı toprak bütünlüğünü bozması.
- Bizans'ın Avrupa devletleri ve diğer Türk beyliklerini Osmanlıya karşı kışkırtması.
- İstanbul'un ticari açıdan önemli bir konumda bulunması.

Fetih için Yapılan Hazırlıklar:

Rumeli Hisarı yapıldı.	
Şahi adı verilen büyük toplar döküldü.	
Tekerlekli kuleler yapıldı.	
400 parçalık donanma hazırlandı.	
Avrupa'dan gelecek tehlikeler için Balkanlarda ordu hazırlandı.	

İstanbul'un Fethi

2.Mehmet gerekli hazırlıkları tamamlayarak şehri karadan ve denizde kuşattı. 72 parçalık bir donanma kızaklardan kaydırılarak Haliç'e indirildi. 54 gün süren kuşatmadan sonra **29 Mayıs 1453** tarihinde İstanbul fethedildi.



İstanbul'un Fethinin Sonuçları

Türk Tarihi Açısından Sonuçları

- İstanbul başkent oldu.
- 2.Mehmet "**Fatih**" unvanını aldı.
- Osmanlı Devleti yükselme dönemine girdi.
- Osmanlı toprak bütünlüğü sağlandı.
- İpek Yolu'nun denetimi Osmanlıya geçti.

Dünya Tarihi Açısından Sonuçları

- Fetih sırasında büyük surların yıkıldığı görülmüş buda "**Derebeylik rejiminin**" (**Feodalite**) yıkılmasına ortam hazırlamıştır.
- İpek Yolu'nun hakimiyetinin Osmanlıya geçmesi üzerine Avrupalı devletler yeni ticaret yolları aramaya başladı ve bu olay **Coğrafi Keşiflerin** başlamasına neden oldu.
- Orta Çağ kapandı, Yeni çağ başladı.
- İstanbul'dan kaçan bilim adamları **İtalya'da Rönesans'ın** başlamasına neden oldu.
- Bizans İmparatorluğu yıkıldı.

Fatih Sultan Mehmet Dönemi Diğer Önemli Gelişmeleri

- **Topkapı Sarayı** inşa edildi.
- İlk kez altın para bastırıldı.
- Kanunname-i Ali Osman hazırlandı.
- 1473 yılında Akkoyunlular ile **Otlukbeli Savaşı** yapıldı.
- Amasra, Sinop, Trabzon ve Kırım alındı **Karadeniz Türk gölü oldu.**

Osmanlı sultanları yeni fethedilen yerlerde halkın güvenini kazanmak için can ve mal güvenliği garantisi veren **ahidname** adlı bir belge yayımlarlardı.

2.Bayezit Dönemi

- **Cem Sultan** olayı yaşanmıştır.
- Anadolu'da **Şahkulu ayaklanması** çıktı ve güçlükle bastırıldı.
- Karamanoğulları ortadan kaldırıldı.

Yavuz Sultan Selim Dönemi

- Batıya sefer düzenlememiş daha çok güney ve doğuya seferler yapmıştır.
- Anadolu'da çıkan **Celali İsyanlarını** bastırdı.
- 1514'te Safevi Devleti ile **Çaldıran Savaşını** yaptı ve kazandı. Bu savaş ile Doğu Anadolu Osmanlı hakimiyetine girdi.
- 1515 yılında **Turnadağ Savaşı** ile Dulkadiroğullarını yendi ve Anadolu Türk siyasi birliği kesin olarak sağlandı.
- **1516 Mercidabık 1517 Ridaniye** savaşlarını Memlukler ile yaptı ve kazandı. (Mısır Seferi)
- Kutsal emanetler İstanbul'a getirildi.
- **Halifelik** makamı Osmanlıya geçti.
- Yavuz devletin sınırlarını 3 kat genişletti ve oğlu Kanuni Sultan Süleyman'a zengin bir devlet bıraktı.

Halife: Müslümanların dini lideridir. Aynı zamanda siyasi bir kurumdur.

1.Süleyman (Kanuni) Dönemi

- Yavuz Sultan Selim'in tek oğludur.
- **46 yıl süreyle en uzun süre** tahtta kalan Osmanlı padişahıdır.
- Bu dönemde Anadolu ve Mısır'da isyanlar çıkmış ve bastırılmıştır.
- Adaleti ve yaptığı kanunlar sayesinde **"Kanuni"** unvanını almayı hak etti.
- 1521 yılında **Belgrat** alınmıştır.
- 1526 yılında Macarlar ile **Mohaç Savaşı** yapıldı ve kazanıldı. (2 saat sürmüştür bu savaş)
- Fransa'ya **kapitülasyonlar** verilmiştir.

Kapitülasyon: Bir devletin bir anlaşmaya bağlı olarak başka devletlere tanıdığı iktisadi ve sosyal ayrıcalıklar bütününe kapitülasyon adı verilir.

- Viyana kuşatıldı ancak alınamadı.
- 1522 yılında **Rodos adası** alındı.
- Barbaros Hayreddin Paşa **Preveze Deniz Savaşı'nda (1538)** haçlı donanmasını yenerek Akdeniz'de üstünlüğün Osmanlı Devleti'ne geçmesini sağladı. Böylece **Akdeniz Türk gölü** oldu.
- 1555 yılında İran ile **Amasya Antlaşması** yapıldı bu antlaşma İran ile Osmanlı arasında yapılan ilk antlaşmadır.
- Hint deniz seferleri düzenlendi.

Kanuni, 2.Selim ve 3.Murat dönemlerinde Sokullu Mehmet Paşa vezirlik yapmıştır. Özellikle Kanuni'den sonra başa geçen 2.Selim ve 3. Murat dönemlerinde Sokullu Mehmet Paşa çok etkili olmuştur. Ayrıca Osmanlı Devleti Sokullu Mehmet Paşa'nın ölümü ile Duraklama Dönemine girer.

Kanunî Sultan Süleyman, 1495'de Trabzon'da doğdu. Babası Yavuz Sultan Selim, annesi Hafsa Sultan. Türklerin **kendisine Kanuni ve Gazi**, Avrupalıların ise **"Muhteşem"** dedikleri Süleyman Han, babasından devraldığı **6.557.000 km2** Osmanlı toprağını, yaptığı fetihlerle **14.893.000 km2'ye** ulaştırdı. Bulunduğu yüzyıl, dünya tarihine **Türk asrı** olarak geçti.

Denizlerdeki Fetihler

- Orhan Bey zamanında **Karesioğulları Beyliği'nin** Osmanlı Devleti'ne bağlanması ile **denizcilik faaliyetleri** başlamıştır.
- İlk donanma Orhan Bey** döneminde **ilk tersane ise 1.Beyazıt** tarafından Gelibolu'da yapılmıştır.
- Osmanlı Devleti denizlerde en çok **Venedik ve Cenevizler** ile uğraşmıştır.
- Osmanlı Devleti Akdeniz ve Karadeniz hakimiyeti için Venedik ve Cenevizlilerle mücadele etmiştir.
- Osmanlı Devleti **ilk deniz savaşını** Çelebi Mehmet Dönemi'nde Venedikliler ile yapmış, ancak başarılı olamamıştır.
- Fatih Sultan Mehmet İstanbul'un fethinden sonra Karadeniz ve Ege denizlerinde hakimiyet kurmaya çalışmıştır.
- Fatih Sultan Mehmet döneminde **Karadeniz bir Türk gölü** haline gelmiştir. Ayrıca Ege Denizinde ki birçok adayı da ele geçirmiştir.
- 2.Bayezid Dönemi'nde ise **Kili ve Akkırman** Kalelerinin alınmasıyla karadan Kırım ile bağlantı kurulmuştur.
- Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Akdeniz'de Osmanlı Devleti'nin hâkimiyet kurduğu dönemdir. **Barbaros Hayreddin Paşa'nın** haçlı donanmasına karşı kazandığı **Preveze Deniz Savaşı** Osmanlı Devleti'ni karada olduğu gibi denizlerde de en büyük devletlerden birisi hâline getirmiştir. **Akdeniz bir Türk gölü** haline geldi.
- 1571 yılında Kıbrıs adası Lala Mustafa Paşa tarafından fethedildi. Haçlılar **Kıbrıs'ı** alabilmek için **İnebahtı Deniz Savaşını** yaptılar yapılan savaşta Osmanlı kaybetti.

Karadeniz, Fatih Sultan Mehmet, döneminde Türk gölü haline geldi.

Akdeniz, Kanuni Sultan Süleyman döneminde Türk gölü haline geldi.

Barbaros Hayreddin Paşa

Hayreddin Paşa'ya sakalının rengi nedeniyle Avrupalılar "**Kızıl Sakallı**" anlamına gelen "**Barbaros**" unvanını vermişlerdir. Yavuz Sultan Selim'in Dönemi'nde gönüllü olarak Osmanlı'ya katıldı ve Cezayir'i Osmanlı Devletine kattı. Kanuni Sultan Süleyman onu İstanbul'a çağırarak donanma komutanı (**Kaptan-ı Derya**) yaptı. En büyük başarısı haçlı donanmasına karşı kazandığı **Preveze Deniz Zaferi'dir.**



Osmanlıda Millet Sistemi

Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde farklı ırklara ve dinî inançlara sahip insanlar yaşamıştır. Osmanlı Devleti'ndeki bu **çok kültürlülük**, Osmanlı millet sisteminin de temelini oluşturmaktadır.

Osmanlı Devleti'nde devlet ile vatandaşlar arasındaki ilişkilerde etnik köken ya da ırk değil **din esas alınmıştır**. Osmanlı toplumunu oluşturan iki temel unsur **Müslüman olanlar ve Müslüman olmayanlar** (gayrimüslimler) olmuştur. Gayrimüslimler de mensubu oldukları din ve mezhepler esas alınarak birer millet olarak kabul edilmiştir. Osmanlı Devletinde farklı ırk ve dinlerden birçok insan bulunmakta idi. Bu farklılıklara her zaman saygı duyulmuş, herkese inanç özgürlüğü tanınmıştır.

Gaza ve Cihat: Müslüman olanların Müslüman olmayanlar ile yaptıkları savaş. Din uğruna yapılan savaş. Osmanlı Devleti kurulduğu andan itibaren genelde Türk ve Müslümanlar ile savaşmamış gaza ve cihat politikasına yönelmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu 620 yıldan fazla 3 kıtada hüküm sürmüştür. Bu kadar uzun yaşamasında hoşgörölü ve adaletli bir yönetim anlayışını benimsemesinin etkisi büyüktür.

Avrupa da Uyanış

Keşif: Var olduğu bilinmeyen bir şeyin ortaya çıkarılmasıdır. **Örneğin; Amerika kıtasının keşfi.**

Kaşif: Var olan ancak bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkaran kişiye kaşif denir.

11. ve 12. yüzyıllarda **Haçlı Seferleri** sırasında Avrupalılar İslam dünyasından **barut, kağıt, pusulayı** öğrenmişler ve buluşları Avrupa'ya taşımışlardır. Barutun ateşli silahlarda kullanılması, kağıt ile bilgi birikiminin artması, pusula ile de kaybolma korkusunun giderilmesi sonraki süreçte Avrupa da önemli gelişmelerin yaşanmasına neden olmuştur. Coğrafi Keşiflerin temelinde **zengin olma düşüncesi** yatmaktadır. Ortaçağ'da bazı mallar ender olarak bulunurdu. Bu malların ticaretini yapanlar ise çok zengindi.(İpek, Kadife, Baharatlar, Tuz, Çini gibi.)

15. yüzyılda başlayan temelinde yeni yerler keşfetmek olan gezilere **"Coğrafi Keşifler"** denir. Portekiz ve İspanyollar coğrafi keşifleri başlatan ülkelerdir.

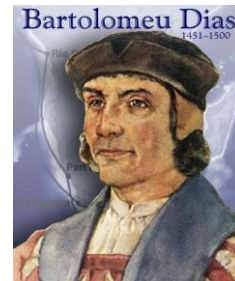
Coğrafi Keşiflerin Nedenleri

- İpek ve Baharat yollarının Müslümanların elinde olması.
- Coğrafya bilgisindeki ilerlemeler.
- Pusulanın kullanılması.
- Okyanusa dayanıklı gemilerin yapılması. Bu gemilere **Karavel** adı verilirdi.



- Cesur ve korkusuz gemicilerin yetişmesi. (İnsanların açık denizlere karşı korkuları vardı. Ayrıca bu korkular üzerinde efsanelerde bulunmaktaydı. Denizlerde büyük girdapların olduğu, keşiflere çıkanların siyah olacağı, denizlerde suların kaynadığı gibi)
- Kralların gemicileri desteklemesi.
- İstanbul'un fethi.
- Doğu'nun zenginliklerine ulaşma isteği.
- Hristiyanlığın yayılmak istenmesi.

Yapılan Keşifler



1487 yılında **Bartelmi Diyaz Ümit Burnu'nu** keşfetti.

Aslında Ümit Burnu'na önce **Fırtınalar Burnu** adı verilmiş daha sonra denizciler korkmasın diye adı **Ümit Burnu** olarak değiştirilmiştir.



1492 yılında **Kristof Kolomb Amerika kıtasını** keşfetti fakat buranın yeni bir kıta değil Hindistan olduğunu zannetti.



1498 yılında **Vasco de Gama Ümit Burnu'nu** geçerek Hindistan'a ulaştı. **Hint deniz yolunu** keşfetti.



1506 yılında **Amerigo Vespucci Amerika kıtasını** keşfetti ve yeni kıtaya onun adı verildi.

1519 yılında **Macellan ve Del Cano** dünya turuna çıktılar Macellan'ın ölmesi üzerine başlayan dünya turunu Del Cano tamamladı ve **dünyanın yuvarlak olduğunu kanıtladı.(1522)**

Coğrafi Keşifler Sonuçları

- Avrupa'nın ekonomik seviyesi yükseldi.
- Hristiyanlık yeni keşfedilen yerlere yayıldı.
- Yeni ticaret yolları bulundu. İpek ve Baharat yollarının önemi azaldı.
- Dünyanın yuvarlak olduğunun anlaşılmasıyla kiliseye olan güven sarsıldı.
- **Burjuva** sınıfı zenginleşti ve güçlendi.
- Yeni bitki, sebze ve meyveler keşfedildi.(Domates, Vanilya, Kakao)
- Avrupalılar keşfettikleri yerlerde sömürgeler oluşturdu. **Sömürgecilik** başladı.
- **Rönesans'ın** doğmasına zemin hazırladı.
- Osmanlı olumsuz etkilendi.

Burjuva: Zengin, sosyal bir sınıftır.

Sömürgecilik: Bir devletin başka bir devleti siyasal ve ekonomik anlamda kullanmasıdır. O devletin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını kullanmasıdır.

Rönesans

15. yy. sonları ile 16. yy. başlarında **İtalya'da** başlayan bilim, sanat, edebiyat ve teknik alanlarında görülen gelişmelere **"yeniden doğuş" yani Rönesans** denir.

Rönesans'ın Nedenleri:

- Matbaanın bulunması ve bu sayede bilgiye ulaşılmasının kolaylaşması.
- Avrupa'nın coğrafi keşifler ile zenginleşmesi, bilim adamları ve sanatçıları destekleyen **"Mesen"** adanı verilen bir sınıfın ortaya çıkması.
- Skolastik Düşüncenin değerini yitirmesi.
- İslami bilim adamlarının eserlerinin kendi dillerine çevrilmesi.
- İstanbul'un fethinden sonra İtalya'ya giden bilim adamlarının çalışmaları.

Rönesans'ın İtalya'da Başlamasının Nedenleri

- İtalya'nın coğrafi konumunun elverişli olması. Doğu ve batı ülkeleri arasında bir köprü görevi görmesi.
- Ekonomik bakımdan zengin olması.
- İtalya'nın tarihi önemi.

Bazı önemli Rönesans sanatçıları:

- Boccacio
- Machiavelli
- Bellini
- Leonardo da Vinci
- Donatello
- Bacon
- Erasmus
- Dante
- Cervantes
- William Shakespeare
- Montaigne

Skolastik Düşünce: Ortaçağ boyunca Katolik kilisesinin egemenliği altında olan, bilime kapalı dine dayalı düşünce. Yani özgür düşüncenin olmaması. Bu düşünce Rönesans hareketleri ve Hümanizmle sona erdi.

Hümanizm: İnsan sevgisi anlamına gelir. İnsana değer vermek amaçtır.

Aforoz: Hristiyanlıkta dini kurallara uymayanların dinden çıkarılmasıdır.

Rönesans'ın Sonuçları:

- Reform hareketlerine zemin hazırladı.
- Avrupa'da bilimsel gelişmelerin önü açıldı.
- Hristiyanlığın baskıcı etkisi zayıfladı.
- Skolastik düşünce yerine özgür düşünce hakim oldu.
- Mimari, bilim, sanatta birçok yeni eserler verildi.

Avrupa'da Reform

Dinde yenileşme anlamına gelir. 16.yy da **Almanya'da Martin Luther** önderliğinde başlamıştır.

Reformun Nedenleri:

- Rönesans'ın etkisiyle dini kurumların sorgulanmaya başlaması.
- Kağıt ve matbaa ile okur yazar oranının artması.
- İncil'in farklı dinlere çevrilmesi.
- Din adamlarının dini kendi çıkarları doğrultusunda kullanması.

Reform hareketini **Martin Luther** başlatmıştır. Martin Luther kilisenin uygulamalarına karşı çıkmış ve kiliseyi eleştirmiştir. **Endülijans** uygulamasına karşı çıkmış, Tanrı ile kulun arasına kimsenin girmemesi gerektiğini savunmuştur.



Martin Luther

Reformun Sonuçları:

- Katolik mezhebi parçalandı.
- Yeni mezhepler ortaya çıktı. (Protestanlık, Kalvenizm, Anglikanizm gibi)
- Laik devlet fikri ortaya çıktı.
- Okullar kilisenin elinden alındı. Laik eğitime geçildi.
- Kiliseye olan güven azaldı.

Osmanlı Devleti Reform hareketlerinden olumlu etkilenmiştir. Çünkü Reformla birlikte, Avrupa'da mezhep birliğinin bozulması ve mezhep savaşlarının başlaması Osmanlı'nın Orta Avrupa'da ilerleyişini kolaylaştırmıştır.

Endülijans: Kilisenin para alarak kişilere cennetten arsa satması. Kilisenin günah çıkarma karşılığında aldığı para sistemi.

Aydınlanma Çağı

18. yy. Avrupa'da ortaya çıkan her konuda akla ve bilime öncülük tanıyan sisteme "**Aydınlanma**" bu düşünce sisteme ile gelen döneme ise "**Aydınlanma Çağı**" denir. Bu dönemde **akıl ile** doğru bilgiye ulaşılabileceği fikri ön planda olmuştur. **Deney ve gözlem** ön planda olmuştur. Bu dönemde doğa bilimlerinde önemli gelişmeler yaşanmıştır.

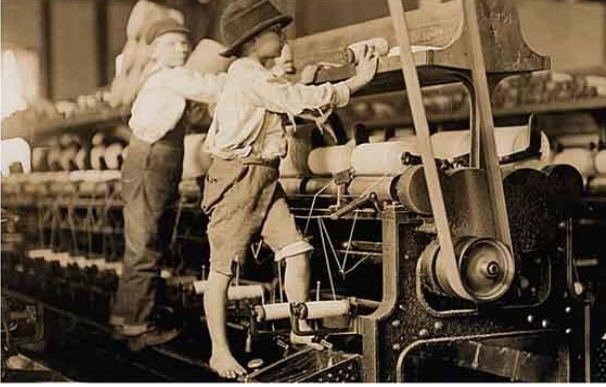
Bu Dönemde Ortaya Çıkan Önemli Bilim İnsanları:

- Newton
- Kopernik
- Galile
- Descartes
- J.J. Rousseau

Sonuç olarak Aydınlanma Çağı ile Avrupa'da akılcı düşünce sistemi ön plana çıkmış, yeni bilimsel ve teknolojik gelişmelere temel olmuştur.

Sanayi İnkılabı

18. yüzyılda ilk olarak **İngiltere’de** başlayan Sanayi İnkılabı daha sonra diğer Avrupa ülkelerine de yayıldı. Aletin yerini makinalar aldı. Kol gücünden makine gücüne geçiş sağlandı. **Buhar** gücünün makinalarda kullanılması Sanayi İnkılabının başlamasında etkili olmuştur.



Rönesans ve Reform hareketleri ile özgür düşünce gelişti. Özgür düşünce ile birlikte bilim ve teknik alanında ki gelişmeler hız kazandı. Teknik gelişmelerin uygulanmasıyla Sanayi İnkılabı başladı.

Sanayi İnkılabı Sonuçları

- Seri üretime geçildi.
- Üretimde insanları yerini makinalar aldı.
- İşçi sınıfı ortaya çıktı.
- Köyden kente göçler başladı.
- Hammadde ve Pazar ihtiyacı ortaya çıktı buda Sömürgeciliğin doğmasına sebep oldu.
- Uluslararası ticaret gelişti.

Avrupalı devletler fabrikalarda ucuz ve seri üretim gerçekleştirirken Osmanlı Devleti atölye gibi küçük işletmelerde üretim yapmaktaydı. Daha yüksek fiyata mal olan yerli ürünlerin Avrupalı ürünlerle rekabet gücü azaldı. Bu durum Osmanlı topraklarını Avrupalı devletler açısından ham madde temin edilecek bir kaynak ve aynı zamanda üretilen malların satılacağı bir pazar haline getirdi.

Fransız İhtilali (Devrimi) 1789

1789 yılında Fransa’da başlayıp birçok Avrupa ülkesini etkileyen halk hareketi.

İhtilalin Nedenleri

- Rönesans ve Reformun etkileri.
- Krallık yönetiminin baskıları.
- Halkın sınıflara ayrılmış olması.
- Vergilerin arttırılması.
- Bazı düşünürlerin halkı bilinçlendirmesi.

16.Luis vergilerin arttırılmasını isteyince halk ayaklandı ve isyan çıktı. İsyan sürecinde “İnsan hakları vatandaşlık bildirgesi” yayınlandı. 1804 yılında Napolyon’un başa gelmesi ile olaylar son buldu.

Fransız İhtilalinin Sonuçları

- Eşitlik, adalet, milliyetçilik, halkçılık, hürriyet, cumhuriyet, laiklik gibi kavramlar önem kazandı.
- **Milliyetçilik** fikrinin yayılması üzerine imparatorluklar yıkılış sürecine girdi.
- Yeni çağ bitti, yakın çağ başladı.
- Milli devletler kuruldu.
- Cumhuriyet rejimi güç kazandı.
- **Eşitlik** ön plana çıktı.

Fransız ihtilalinin en önemli sonucu **Milliyetçilik** akımının ortaya çıkması ve tüm dünyada yayılmasıdır. Milliyetçilik fikri imparatorlukların parçalanıp yıkılmasına neden oldu. Özellikle Osmanlı Devletini de olumsuz etkilemiştir.

DEĞİŞEN DÜNYADA DEĞİŞEN OSMANLI

Osmanlı Devleti 1579 yılında **Duraklama Dönemine** girmiştir. Duraklama Dönemine girilmesinin nedenleri şöyle sıralanabilir;

- Osmanlı Devletinin doğal sınırlara ulaşması.
- Coğrafi keşiflerin olumsuz etkileri
- Avrupa da yaşanan teknolojik gelişmelere Osmanlının ayak uyduramaması.
- Yönetimde yaşanan bozulmalar.

Avrupa'da Coğrafi Keşifler ile başlayan gelişmeler Osmanlı Devletini **olumsuz** etkiledi. Coğrafi keşifler ile Osmanlı'nın elinde bulunan **İpek ve Baharat yolları önemini kaybetti** devletin vergi gelirlerinde azalma meydana geldi. Duraklama dönemi ile birlikte uzun süren savaşlar ekonomiyi ve halkı olumsuz yönde etkiledi. Askeri anlamda Avrupalı devletlere karşı askeri üstünlük kaybedildi. Bu duruma çözüm arayan Osmanlı yöneticileri raporlara ve **Islahat** hareketlerine başladılar. Bu raporların en önemlilerinden bir tanesi **Koçibey Risalesi'dir**. 17. yy. devlette bozulan düzeni sağlamak için Islahat hareketleri yapıldı.

17.yy Islahatları Genel Özellikleri:

- Avrupa örnek alınmadan yapıldı.
- Yüzeysel çözümler arandığı için başarısız olundu.
- Kişilere bağlı kalınmıştır.

Islahat: Herhangi bir kuruluş ya da devlet düzeninde eskimiş ya da bozulmuş olan durumları daha iyi hale getirmek için yapılan değişiklik, düzeltme ve iyileştirme.

17.yy Osmanlı Devleti Avrupa'nın gerisinde olduğunu kabul etmemiştir. Fakat savaşlarda alınan yenilgiler sonucunda bu durum değişmiştir. 18.yy. artık Avrupa'nın gerisinde kaldığı kabul edilmiş ve bu yönde ıslahatlar yapılmıştır. **18. yy. Osmanlı Devletinin gerileme dönemine** girdiği yüzyıldır.

18. yy. Osmanlı Devleti ilk kez batı tarzında ıslahatlar yapmıştır. Batının üstünlüğünü kabul etmiştir.

18.yy. Islahatları Genel Özellikleri:

- Batı örnek alınarak yapıldı.
- Yenilgilerin artması sonucunda askeri alanda ıslahatlar hız kazandı.
- Bazı kesimler ıslahatlara tepki gösterdi.

Lale Devri 1718-1730

1718 Pasarofça Antlaşması ile başlayıp, 1730 Patrona Halil isyanı ile biten döneme verilen isimdir. Dönemin padişahı **3.Ahmet**, sadrazamı **Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır**.

3.Ahmet



Lale Devrinde Yapılan Islahatlar

- **Sait efendi ve İbrahim Müteferrika** tarafından 1727'de yılında Osmanlı Devletinde **ilk matbaa** açıldı.

Matbaanın Osmanlıda açılmasına Hattatlar işsiz kalırs korkusu ile karşı çıkmış bu sebeple matbaa da dini kitapların basımı yapılmamıştır.

Ayrıca matbaanın gelmesi ile birlikte kitaplar ucuzlamış buda birçok insanın kitaba daha kolay ulaşmasına neden olmuş, bilgi birikimi artmıştır.



Matbaada basılan ilk eser Vankulu Lügati'dir.

- İstanbul'da kütüphaneler açıldı.

- Yalova'da kağıt fabrikası kurulmuştur.
- İlk kez **çiçek aşısı** uygulandı.
- **İtfaiye** teşkilatı oluşturuldu.(Tulumbacı)
- Avrupa şehirlerinde **ilk kez geçici elçilikler açıldı**. İlk elçilik **Paris'te** açılmıştır. İlk elçi ise **Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi'dir**.
- Çini atölyeleri açıldı.
- İstanbul'da kumaş fabrikası açıldı.
- **Nedim** bu dönemin önemli şairidir.
- Sivil mimari gelişmiştir. Bunun en güzel örneği **3. Ahmet çeşmesidir**.



3.Ahmet Çeşmesi

Lale Devri 1730 yılında çıkan Patrona Halil İsyanı ile sona ermiştir. Bu isyanın çıkmasında Lale devrinde yapılan israf etkili olmuştur. Halk bu duruma tepki göstermiştir. İsyanın ardından 3.Ahmet tahttan indirildi yerine 1.Mahmut geçti.

18.yy Yapılan Diğer Islahatlar:

- Subay yetiştirmek için **Hendeshane** açıldı. (1.Mahmut)
- Deniz Mühendishanesi ve Sürat Topçuları ocağı kuruldu. (3.Mustafa)

3.Selim Dönemi Islahatları

3.Selim ıslahatlara başlamadan önce halkın, askerlerin ve ulemanın ileri gelenlerinden devletin zayıflamasının nedenleri ve neler yapılması gerektiği hakkında görüşlerini bildirmelerini istemiştir. **3.Selim döneminde;**

- Planlı programlı ıslahatlar yapmaya çalışmıştır.
- Avrupa'da **sürekli elçilikler** açmıştır.

- **Nizam-ı Cedit** adıyla yeni bir ordu kurmuştur.
- **Kara Mühendishanesi** kurulmuştur. Kara kuvvetlerine subay yetiştirmek için.
- Yabancı dil kullanımı özendirildi.
- Danışma Meclisleri kurdu. (Meşveret)

3.Selim Kabakçı Mustafa İsyanı ile tahttan indirildi. Yerine 4. Mustafa çıkarıldı. 4.Mustafa kısa bir süre tahtta kaldı sonra yerine **2.Mahmut çıkarıldı**.

2.Mahmut Dönemi Islahatları

- 1808 yılında Ayanlar ile **Sened-i İttifak** imzalandı.

Sened-i İttifak

Sened-i İttifak Ayanlar ile Padişah arasında imzalanmıştır. Karşılıklı bir sözleşmedir. Bu sözleşme ile **padişahın yetkileri ilk kez kısıtlanmıştır**.

- **Sekban-ı Cedit** ocağı kuruldu.
- **Yeniçeri Ocağı kaldırıldı**, yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusu kuruldu.(1826)(Vakay-i Hayriye)
- **Divan örgütü kaldırılarak** yerine Nazırlıklar kuruldu.
- **Tımar Sistemi kaldırıldı**.
- Avrupa tarzında okullar açıldı.
- **Takvim-i Vekayi gazetesi çıkarıldı**.
- Tıbbiye ve Harbiye açıldı.
- **İlk nüfus sayımı yapıldı**. (1831)
- Avrupa'ya öğrenciler gönderildi.
- Memura fes, pantolon, ceket giyme zorunluluğu getirildi.

2. Mahmut



Tarihimizde Tanzimat Fermanı ile başlayıp I. Meşrutiyet'in ilanına kadar süren döneme **Tanzimat Dönemi** denir.

Tanzimat Fermanı 1839

Osmanlı Devleti varlığını devam ettirebilmek için Tanzimat Fermanını ilan etmiştir. Bu ferman **Mustafa Reşit Paşa** tarafından hazırlandı. Padişah **Abdülmecit** tarafından ilan edildi.

Tanzimat Fermanı'nın İlan Edilme Nedenleri:

- Devletin dağılmasını engellemek.
- Avrupalı devletlerin Osmanlının içişlerine karışmasını engellemek.
- Azınlıkların devlete bağlılığını arttırmak.
- Milliyetçilik akımının etkisini azaltmak.

Tanzimat Fermanı'nın İçeriği

- Vergiler herkesin gelirine göre alınacak.
- Herkese can, mal, ırz, namus güvenliği sağlanacak.
- Askerlik vatan görevi olacak herkes askerlik yapacak.
- Herkes kanunlar önünde eşit olacak.
- Özel mülkiyet hakkı tanınacak.
- Mahkeme kararı olmadan kimse yargılanmayacak.

Bu ferman ile ilk kez Osmanlı Devletinde hukuk üstünlüğü kabul edildi.

Ayrıca padişahın yetkileri yasa ile sınırlandırıldı.

Müslüman-Gayrimüslim eşitliği sağlanmaya çalışıldı.

Islahat Fermanı 1856

Padişah **Abdülmecid** tarafından ilan edilmiştir.

Islahat Fermanı'nın İlan Edilme Nedenleri:

- Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını engellemek.
- Avrupalı devletlerin içişlerimize karışmasını engellemek.
- Azınlıkların Osmanlıdan kopmasını engellemek.

Islahat Fermanı'nın İçeriği

- Herkese din ve vicdan özgürlüğü tanınacak.
- Gayrimüslimler devlet memuru olabilecek.
- Yabancılar mülkiyet sahibi olabilecek.
- Hristiyanlar bedelli askerlik yapabilecek.
- Müslümanlar ile gayrimüslimler vergi konusunda eşit olacak.

Yabancılar daha fazla haklar verilmiştir. Müslüman ve gayrimüslimler memnun olmamıştır.

Tanzimat Döneminde Yapılan Diğer Önemli Yenilikler

- **Posta Nezareti** kuruldu. (Abdülmecid)
- **Mecidiye** adı verilen madeni para ve **Kaime** adı verilen kağıt para basıldı. (Abdülmecid)
- **Bank-ı Dersaadet** kuruldu. (Abdülmecid)
- Memleket sandıkları (Ziraat Bankası) açıldı. (Abdülaziz)
- İlk **posta pulu** basıldı. (Abdülaziz)
- **Şirket-i Hayriye** kuruldu (Denizyolu işletmesi). (Abdülmecid)
- 1838'de Balta Limanı Ticaret Antlaşması imzalandı.

Bir diğer gelişme ise demir yolu ulaşımında yaşanmıştır. Osmanlı Devleti'nde ilk demir yolu Kahire-İskenderiye arasındadır. Anadolu'daki ilk demir yolu hattı 1856-1866 yılları arasında tamamlanan ve 131 km uzunluğunda olan İzmir-Aydın arasındaki hattır.

Duyun-u Umumiye: 1881 yılında Osmanlı Devletinde kurulan Genel Borçlar İdaresi'dir. Osmanlı Devleti aldığı borçları ödeyemeyince alacaklı devletlerin kurduğu idaredir. Osmanlı ekonomisinin çöktüğünün kanıtıdır.

Osmanlıdan Kalan Mirasımız

Osmanlı Devleti 623 yıl gibi bir süre hakimiyet sürmüş bir imparatorluktur. Fethettiği yerlere birçok eser inşa etmiştir. Köprüler, camiler, saraylar, medreseler, çeşmeler bunlardan bazılarıdır.

Hâkimiyet kurduğu coğrafyada ve bu coğrafyanın çevresinde yaşayan farklı milletlerin kültürlerinden etkilenmiştir. Kendisi de yerel kültürleri etkilemiştir. Böylece Osmanlı Devleti sürekli etkileşim içinde ve zenginleşen bir kültüre sahip olmuştur.



Türk kültüründe **aile toplumun temelidir**. Osmanlı toplumunda da aileye verilen değer sonucunda **kadın çok saygın bir yere sahiptir**. Türk aile yapısı, Osmanlı topraklarında dolaşan seyyahların dikkatini çekmiştir. Osmanlı aile yapısının çok sağlam olduğunu yazan seyyahlar, yaşlılar ve çocuklar arasında yaşanan sevgi ve şefkati özellikle vurgulamışlardır. Osmanlıda mahalle **toplumsal birliğin** temeliydi. Mahallede kadınlar bayram ve kış hazırlıklarını birlikte yaparlardı. Düğün, cenaze gibi merasimler hep birlikte yapılırdı. Maddi durumu iyi olmayanların ihtiyaçları mahalleli tarafından ortaklaşa karşılanırdı.



İmaret: Aş evi anlamına gelir. Yoksullara yemek dağıtılan yerdir. Osmanlı devletinde çok sayıda imaret bulunurdu.

Osmanlı insanının dikkat çeken bir **yardımlaşma** geleneği daha vardır. Ramazan aylarında hâli vakti yerinde olanlar hiç tanımadıkları, bilmedikleri mahalleleri dolaşmaya çıkarlarmış. Oralardaki bakkal, manav gibi esnafa uğrar, dükkânın ıssız bir anını kollar ve dükkân sahibiyle baş başa kalınca sorarlarmış: "Zimem defteri var mı?" **Zimem defteri**, borçlunun ismini ve ne kadar borcu olduğunu gösteren, günümüzdeki veresiye defteridir. Zimem defterinin olduğunu öğrenen kişi kimin ne kadar borcunu ödediğini öğrenme gereği duymadan "Baştan, ortadan ve sondan şu kadar sayfanın borcunu hesapla." dermiş. Hesaplanan borcu ödedikten sonra da "Haydi, Allah kabul etsin." deyip dükkândan çıkarmış. Borç ödeyen kişi kimin borcunu ödediğini, borcu ödenen kişi de hayır sahibinin kim olduğunu bilmezmiş. Bilmek gereği de duymazmış.

Hat güzel yazı yazma ve süsleme sanatıdır. Bu işi yapanlara da **hattat** denir. Osmanlının meşhur hattatları; **Şeyh Hamdullah, Ahmet Karahisarî, Hafız Osman, Dedezade gibi isimlerdir**.



Çini, toprağın pişirildikten sonra şekil verilip tabak, vazo ve sürahi gibi eşyalar üretilmesine dayalı bir el sanatıdır.



Ebru kıvamlı suyun üzerine gül dalı ve at kılından mamul fırçalar yardımıyla sığır ödü ilave edilerek ayarlanmış, suda erimez boyaların yüzeye serpilip kâğıda alınmasıyla oluşan kâğıt süsleme sanatıdır.

